

جنگ روسیه در اوکراین و تاتارهای کریمه

ناصر همرنگ، جنگ روسیه در اوکراین در کنار هدف‌های رزی و درشت فراوان، بخشی از یک جهان خیالی و شاعرانه‌شده پان‌ترکی را نیز نشانه گرفته است. این جهان با تاتارهای کریمه می‌آغازد و بخشی از سرنوشت تاتارهای درون روسیه با آنها پیوستگی می‌یابد. بسیار مهم است اگر درنگریم که تاتارهای کریمه نخستین کسانی بودند که به تبار ترکی خویش پی بردند و به انگاره‌پردازی برای ساختن یک جهان ترک از بالخاش در آسیای میانه تا بالکان در اروپا روی آوردند. جنبش الحاق‌گرای پان‌ترکی که از دل اندیشه‌های جریان‌های روشنفکری تاتاری بیرون جهید و بر آن بود تا همه ترک‌های جهان را در زیر مجموعه یکانی سیاسی با نام انتزاعی و شاعرانه‌شده توران گرد بیورد. تاتارها را در جایگاه یک قوم آوانگارد در رویارویی با توسعه‌طلبی‌های روسی جانما کرده است. پان‌ترکیسم آنها هرچند واکنش شتاب‌زده‌ای بود در برابر پان‌اسلاویسم روسی‌شده، با این حال برای مدت‌ها توانست در برابر امپراتوری روسیه شوروی در قفقاز و آسیای میانه مانند یک جلوگیر تاریخی، عمل بکند. افزون بر اینها تاتارها چهره ژئوپلیتیک منطقه در روزگاران پس از دو جنگ جهانی را نیز دیگروکن کردند. ترکیه نه‌تنها از خاکستر عثمانی بلکه از درون اندیشه‌های آنها بود که

سسر برآورد. برای مدت‌ها در دوران پایانی دولت‌های بزرگ در شرق اروپا از روسیه تزاری تا خلافت عثمانی، تاتارها در دل رخ‌دها جا گرفته بودند. اکنون در کشاکش رویارویی روسیه با غرب، یک بار دیگر آنها در کانون قرار گرفته‌اند. از یک سو اوکراین که برای پاسداری از خود در برابر ابرروسیه تکاپو می‌کند، در کمال ناامیدی به آنها نیاز پیدا کرده است. هستدگی یک جمهوری بزرگ تاتار درست در قلب روسیه با شهرهایی آباد و ثروتمند و با مردمانی که انگیزه‌های تاریخی نیرومندی برای گریز از مرکز دارند، برای دولت نوبنیاد اوکراین به‌ویژه در شرایط رویارویی بزرگ و سرنوشت‌ساز با روسیه بسیار وسوسه‌کننده است. به‌همین‌خاطر دولت اوکراین همیشه روی تاتارهایی که پس از جداشدن اجباری کریمه به این کشور آمده‌اند، حساب ویژه‌ای باز کرده است. از دیگر سو دولت ترکیه نیز در یک بزنگاه تاریخی به عنصر تاتار برای توازن‌آفرینی‌اش در خلال رویارویی‌های گسترده‌ای که هم‌اکنون با روسیه به‌ویژه در قفقاز و سوریه و لیبی دارد، نیاز آتی پیدا کرده است. با این حال این نیز مهم است که از یاد نبریم ترکیه در درازنای پیدایش خود در پهنای نیمه‌سده گذشته، همواره ناگزیر بوده است جریان‌های روشنفکری تاتار را در جایگاه سرچشمه‌های هویت خود بنگرد و ازاین‌رو

مناسبت‌های دمدام خود در زمینه‌های گسترده با هم‌تباران تاتاری‌اش را بسیار جدی بگیرد. این مناسبت‌ها بی‌اندازه رنماتیک و شاعرانه و به همان اندازه سیاسی و راهبردی هستند. در چنین شش‌راستی است که تاتارهای اوکراین به عنصری مهم و چالشی نه‌تنها در تدوام جنبش الحاق‌گرای پان‌ترکی در سرتاسر منطقه اوراسیا و قفقاز بلکه به عاملی مهم در آغاز و انجام جنگ روسیه در اوکراین بدل شده‌اند. این هستدگی‌ها اگرچه را‌آزمیز و سایه‌وار به نظر می‌رسند؛ اما به رنگ پری از یک پان‌ترکیسم جدی و الحاق‌گرا آندود شده‌اند. تردیدی نیست که هرکدام از این اقدامات تنها در سایه همکاری‌های بسیار گسترده دو دولت ترکیه و اوکراین شدنی بوده است. هر دو دولت در برابر ابرعامل روسی انگیزه‌های بسیاری برای همکاری و همپایی دارند. یکی به‌عنوان رقیب و آن دیگری به‌عنوان دشمن. درعین‌حال فرجام گستردگی کنش‌های روسی‌سستیزانه تاتارها در اوکراین به طور ناگهانی این کشور را به یکی از کانون‌های مهم جریان‌های پان‌ترک الحاق‌گرا نمتنها در منطقه بلکه برای همه جهان تبدیل کرده است. به گونه‌ای طبیعی آن دسته از کشورهایی که در دسترس آسب‌پذیری از پیامدهای نضج‌گرفتن احتمالی چنان جریان‌هایی در درون حاکمیت ملی

ابعاد تازه‌ای از رسوایی هانتز بایدن منتشر شد

پرونده «بایدن‌ها» زیر ذره‌بین جمهوری خواهان

تازه‌های شد. اندکی قبل از انتخابات ریاست جمهوری آمریکا در سال ۲۰۲۰، روزنامه نیویورک‌پست گزارش داد به لپ‌تاپی متعلق به هانتز بایدن دست پیدا کرده که حاوی فیلم پورنوگرافی و میزان درآمد اوست.

«جان پسل مک آیزاک»، تعمیرکار کامپیوتر، در گف‌ت‌وگوئی تازه با نیویورک‌پست به جزئیات روز آوریل ۲۰۱۹ پرداخته و گفته است ظاهراً هانتز بایدن، با بوی مشروبات الکلی، کمی قبل از تعطیلی به مغازه ویلمینکتون رفته بود. به گفته مک آیزاک که کتابش در همین باره نیز منتشر شده است، بایدن سه لپ‌تاپ مک‌بوک‌پرو را به مغازه او برد و گفت: «من به بازیابی اطلاعات لپ‌تاپم نیاز دارم، اما مایعات به همه آنها نفوذ کرده است و روشن نمی‌شوند».

مک آیزاک نوشت: «یکی از لپ‌تاپ‌ها مدل ۱۵اینچی بود که

فوق را برعهده بگیرد. ۱۸ صندوق در کشور وجود دارد که به دلیل فقدان چارچوب تنظیم‌گری، این حوزه را دچار آشفتگی کرده، هزینه طرح‌های بازنشستگی را افزایش می‌دهد و تحرک نیروی کار را با مانع مواجه می‌کند. علاوه‌براین نگر صندوق‌ها به نابرابری دامن می‌زند و سبب می‌شود که قشرهای برخوردار، به صورت غیرمستقیم، هزینه ریسک خود را بر افشار ناب‌خوردار سرشکن کنند. ۸- در همین راستا، پراکندگی حمایت‌ها نظام حکمرانی یکپارچه را ناممکن کرده است. سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها از سوبی، وزارت رفاه از سوی دیگر، تسهیلات سلامت و مسکن … همه و همه نظام حکمرانی بی‌ثباتی را در حوزه رفاه و تأمین اجتماعی پدید آورده است که هیچ‌یک از دولت‌ها اراده لازم را برای حل‌وفصل آن نداشته‌اند. یک دلیل آن عدم وقوف نظری و فقدان دانش و اشراف مدیریتی در سطوح بالای تصمیم‌گیری دراین‌باره بوده است. مدیران این وزارتخانه باید نقش مهمی در شکل‌گیری دانش و اراده حاکمیتی در درون دولت ایفا کنند. ایفای این نقش از سنخ وظایف نرم‌افزاری و مغزافزاری مدیران وزارت رفاه است. شاید اصلی‌ترین دلیل عدم تحقق سیاست‌های رفاهی عدم اشراف کامل مقامات عالی دولت بوده است. ۹- پایش توزیع کرد کالاها از مسیر شبکه‌های اطلاعات دیجیتال بسیار آسان شده است. اطلاعات کارت‌های بانکی هم که موجود است؛ بنابراین برای حذف ارز چهارهزارو ۲۰۰ تومانی نیاز به ورود بی‌محابا به «میدان مین» نیست. هر کالا به‌مثابه یک «مین» است که به وسیله مسیریابی دیجیتال و ارائه هزینه‌های جبرانی لازم برای آن کالا می‌توان آن مین را خنثی کرد. پایگاه اطلاعات جامع گام مبتنی در این راه است و می‌تواند کارآمد باشد.

ایمیل در تاریخ ۱۶ ژانویه ۲۰۱۷ پیدا کرد که درآمد مشمول مالیات را در مقادیر سالانه فهرست کرده بود و نشان می‌داد این درآمد در سال ۲۰۱۵ به بیش از دومیلیون و ۴۷۸ هزار دلار رسیده است. مک آیزاک گفته است لپ‌تاپ و هارددیسک را پس از اینکه در مغازه‌اش رها شد، به صورت قانونی در اختیار گرفته است.

در دسامبر ۲۰۱۹، اف‌بی‌آی تجهیزات مک آیزاک را به عنوان بخشی از تحقیقات هیئت منصفه بایدن توقیف کرد که ظاهراً شامل کلاهبرداری مالیاتی، پول‌شویی و نقض قوانین است. اکتبر بعد، روزنامه نیویورک‌پست یک کپی از هارددیسک به دست آورد و به‌طور انحصاری درباره وجود و محتوای آن، ازجمله جزئیات معاملات تجاری یخ‌تازانگیژ هانتز بایدن در خارج از آمریکا و عکس‌ها و ویدئوهای جنسی غیراخلاقی او گزارش داد. در آن زمان، مک آیزاک به پست گفت نمی‌تواند فردی که لپ‌تاپ را نزد او گذاشته است، به‌عنوان هانتز بایدن شناسایی کند.

افشاکری پست، توفانی از مخالفت‌ها را برانگیخت؛ ازجمله ادعاهای اثبات‌نشده مبنی بر اینکه مطالب موجود در هارددیسک ممکن است اطلاعات نادرست روسیه باشد. توئیتر و فیس‌بوک نیز اقداماتی را برای محدودکردن اشتراک‌گذاری پست‌های مربوط به این ماجرا انجام دادند. هم نیویورک‌تایمز و هم واشنگتن‌پست بسیاری از ایمیل‌ها را تأیید کرده‌اند.

زمانی که «پست» برای اولین بار وجود این لپ‌تاپ را فاش کرد، وکیل بایدن از اظهارنظر در این مورد خودداری کرد و به نقش رودی جولیانی، شهردار سابق نیویورک، در تحویل یک نسخه از هارددیسک اشاره کرد و گفت: «او آشکارا با تکیه بر افسراد مرتبط با اطلاعات روسیه، تئوری‌های توطئه بی‌اعتباری را درباره خانواده بایدن مطرح کرده است». سال گذشته هانتز بایدن -که اذعان کرد با اعتیاد به مواد مخدر و الکل دست‌وپنجه نرم می‌کرد- در مصاحبه‌ای با بی‌سی‌ان‌ان نیز گفت واقعا نمی‌دانست لپ‌تاپ باقی‌مانده در مغازه مک آیزاک مال اوست یا خیر. او گفت: «مطمئنا ممکن است یک لپ‌تاپ وجود داشته باشد که از من دزدیده شده باشد. ممکن است من هک شده باشم. ممکن است همه اینها کار سیستم امنیتی روسیه باشد».

جمهوری خواهان اشاره کرده‌اند که اگر آخر سال ۲۰۲۲ دوباره کنترل یک یا هر دو مجلس کنگره را در اختیار بگیرند، در نظر دارند با استفاده از اختیارات تحقیقاتی کنگره، به تعقیب قضایی قراردادهای خارجی کسب‌وکار هانتز بایدن بپردازند. یکی از اعضای جمهوری خواه کنگره که قرار است رئیس کمیته نظارت مجلس شود که برای تحقیقات در امور دولتی قدرت گسترده‌ای دارد، در مصاحبه اخیر خود با یوتیوب گفت اگر سال آینده به مقام ریاست این هیئت بافوق برسد، کمیته‌اش به تمام قراردادهای خارجی کسب‌وکار هانتز بایدن خواهد پرداخت. او گفت: «نه به دلایل سیاسی، بلکه به دلیل آنکه احساس می‌کنیم هانتز بایدن تهدیدی برای امنیت ملی است، روی او تمرکز خواهیم کرد». مجلس نمایندگان تنها نهادی نیست که قصد دارد سراغ پسر رئیس جمهوری برود. سناتوران جانشون نیز که اگر حزب جمهوری خواه در سال آینده دوباره اکثریت مجلس سنا را از آن خود کند، ممکن است بر کرسی ریاست کمیته امنیت داخلی و امور دولتی سنا بنشینند، سخنان مشابهی را مطرح کرده است.

هشدار قبل از بروز فاجعه

بلیت گران شده؛ اما مدیریت و برنامه‌های برای اسبوق‌دادن منابع به سمت پایدارسازی خدمات دیده نمی‌شود. نزدیک ۸۵ درصد از بودجه بهره‌برداري مترو به طور مستقیم یا غیرمستقیم صرف هزینه‌های پرسنلی می‌شود. البته باید تخصصی مترو در شرایط سخت و با دست بسته تلاش می‌کنند؛ اما کار آنها صرفا در حد حفظ وضع موجود کفاف می‌دهد؛ چرا که نه روند خرید قطعات و تعمیرات دوره‌ای بهتر شده یا حتی به اندازه قبیل مانده، نه نیروی انسانی تخصصی تازه‌نفس به سیستم تزریق شده و نه منابع مالی برای جبران کاستی‌ها تأمین شده است. شرکت واکن‌سازی تهران ظرفیت و امکان انجام تعمیرات مورد نیاز متروی تهران را ندارد؛ اما شهردار و شورا اصرار دارند که تعمیرات در انحصار این شرکت بماند. وعده‌های رفع موانع تا مین ۶۳۰ واکن و قرارداد ۱۰۵ واکن … مدام در رسانه‌ها تکرار می‌شود؛ اما به جایی نرسیده و با اوضاع فعلی بعید به نظر می‌رسد که تا سال ۱۴۰۴ حتی یک واکن هم به متروی تهران اضافه شود؛ گو اینکه نگهداشت و استفاده درست از همین واکن‌های موجود هم محل سؤال است.

اینها همه نشان می‌دهد که بحران از آنچه تصور می‌کنیم به ما نزدیک‌تر است. حالا چه باید کرد؟ پاسخ به این سؤال، مجال دیگر و بیشتری نیاز دارد. هرچند قاعدتا بیش از هرکسی، مدیران شهری باید نگران و پاسخ‌گوی این دغدغه‌ها باشند و به دنبال راه دررو از فاجعه پیش‌رو بگردند.

خود هستند، در هرگونه نبرد علیه اوکراین با روسیه همذات‌پنداری خواهند کرد. این کشورها می‌توانند گستره‌ای به پهنای اوراسیا و حتی فراتر از آن از بلغارستان و مجارستان و یونان در اروپا و گرجستان و ارمنستان در قفقاز و قزاقستان و تاجیکستان و حتی افغانستان در آسیای میانه تا ایران و چین در دو سوی آسیا را در بر بگیرند. ازاین‌رو طبیعی خواهد بود اگر دولت‌های مزبور نسبت به فهم دغدغه‌های اوکراین در رویارویی‌اش با روسیه با همه درستی‌ها و نادرستی‌هایش بی‌اعتنایی کنند. بیروزی احتمالی روسیه در این جنگ در نظر بسیاری از این دولت‌ها با همه بدهد‌های دیگر آن می، تواند به معنای از‌میان‌رفتن بخشی از توانایی‌ها و اندوخته‌های جنبش الحاق‌گرای پان‌ترکی نیز دانسته شود. تکیه معنادر و گسترده دولت اوکراین بر روی تاتارهای کریمه در رویارویی تاریخی‌اش با روسیه، می‌تواند حقیقت او در پادفند از خود دست‌کم در نگاه بسیاری از کشورها را که نسبت به جریان الحاق‌گرای پان‌ترکی و توسعه‌طلبی‌های دولت ترکیه حساسیت مزمن و ذهنیت تاریخی دارند، به خودی خود گم‌رنگ کند و به حاشیه براند. سهل است که در برهه‌هایی حتی آنها را ناگزیر به همراهی‌های ناخواسته با روسیه کند.

یادداشت

انسجام ملی و تریبون‌های جمعه و جماعت

احسان هوشمند؛ انمه جمعه و جماعت در نماز جماعت، نماز جمعه و نمازهای عیدین و سایر فرصت‌ها به صورت نسبی به‌عنوان سخنگویان محلی حاکمیت به ابراز نظر می‌پردازند. پیش از انقلاب اسلامی، در میان روحانیون شیعه هر امام جماعت معمولاً به نمایندگی از یکی از مراجم در مسجد یا شهرستانی به ایفای نقش خود می‌پرداخت و سخنان و مواضع آنها به‌صورت معمول بازتاب گسترده‌ای نیز در پی نداشت. پس از انقلاب مدیریت و نصب و خلع روحانیون جمعه و جماعت از سوی نهادهای حاکمیتی صورت می‌گیرد. به این ترتیب، انمه جمعه و جماعت به‌عنوان بخشی از حاکمیت سیاسی ملتقی شده که وظیفه دفاع از سیاست‌های دولت به معنای عام را بر عهده گرفته‌اند. البته در حوزه اهل سنت، وضعیت به صورت دیگری است. در غرب کشور، یعنی در استان‌هایی همچون کردستان، آذربایجان غربی و کرمانشاه که گروه درخور توجهی از هم‌وطنان سُنی‌مذهب مستقر هستند، نهادی با نام مرکز بزرگ اسلامی غرب کشور نیز نظر نماینده ولی فقیه به مدیریت فعالیت‌های این دسته از روحانیون می‌پردازد. در استان سیستان‌وبلوچستان وضعیت مشابه غرب کشور نیست. در شرق یا دیگر نقاط کشور که گروهی از هم‌وطنان سنی‌مذهب زندگی می‌کنند، نمایندگی ولی فقیه در استان‌ها بر کار روحانیون سُنی نظارت می‌کند. در دو هفته گذشته برخی سخنان یا اقدامات روحانیون شیعه و سنی بازتاب گسترده‌ای در محافل فرهنگی، اجتماعی و حتی سیاسی داشت.

۱- یکی از انمه جمعه استنم اصفهان در سخنانی درباره قوم یهود گفت: «قوم یهود خنک‌ترین مخلوقات خداوند هستند». توجه امام‌جمعه اصفهان را به این نکته جلب می‌کند که گروهی از هم‌وطنان ارجمند ما کلبمی و حتی تعدادی از هم‌وطنان یهودی نیز در شهر اصفهان زندگی می‌کنند و تعدادی از کنبسه‌های این هم‌وطنان بدون محدودیتی در اصفهان فعال هستند. یکی از دیرین‌ترین محلات اصفهان یعنی جوباره یا یهودیه، محل استقرار هم‌وطنان یهودی است. اصفهان به‌جز کلبیمان محل مسکن گروهی از هم‌وطنان مسیحی ارمنی و آشوری است که این شهر تاریخی ایران را از نظر تساهل و مدارای فرهنگی زبانزد عام و خاص کرده است. بخشی از میراث فرهنگی جهانی اصفهان نیز توسط این دسته از هم‌وطنان ساخته شده است. بنابراین ضروری است انمه جمعه سخنان و مواضع خود را با درایت، دقت و ملاحظاتی بیشتری بیان کنند تا شباهت بی‌جهت گروهی از هم‌وطنان ایجاد نشود. قانون اساسی نیز در اصول مختلف خود بر لزوم توجه به همبستگی، همزیستی و وحدت میان ایرانیان تأکید کرده و در اصل سیزدهم ادیان زرتشتی، کلبمی و مسیحی را به رسمیت شناخته است. همچنین در اصل چهاردهم تأکید شده که دولت‌مدران «موظفانند نسبت به افراد غیرمسلمان با اطلاق حسنه و قسط و عدل اسلامی عمل کنند و حقوق انسانی آنان را رعایت کنند». پس مواضع طرح‌شده را نباید در چارچوب قانون اساسی و هماهنگ با آن تلقی کرد. از انمه جمعه انتظار می‌رود پاسدار قانون اساسی باشند. از منظری دیگر، بیان سخنانی که گزاره‌ای را بیان می‌کند که می‌توان صدق و درستی آن را با معیارهای علمی سنجید نیز از دیگر حواشی این دست از سخنان است؛ یعنی ترسوپودن، خنک‌بودن و نفهمی را با معیارهای علمی می‌توان اندازه‌گیری کرد و گذشته از ابعاد قانونی و سیاسی و ملی، چنین مواضعی می‌تواند با شاخص‌های علمی نیز مورد ارزیابی قرار گیرد.

۲- به مناسبت حلول ماه شوال و اعلام عید فطر نیز برخی ناهماهنگی‌ها بروز کرد. برای مثال برگزاری نماز عید در شهر سنجند در سه روز یکی از این اتفاق‌هاست که نشانگر تحولات کم‌مسأله‌ای بخش‌های غربی کشور است. هم‌زمان با این اتفاق‌ها برخی سخنان و مواضع روحانیون شایان تأمل است. متأسفانه تاکنون آسیب‌شناسی دقیق و کارشناسی دراین‌باره به صورت جامع و بی‌طرفانه صورت نگرفته است. همچنین در موردی دیگر، کلبیی از یکی از روحانیون شناخته‌شده شرق کشور منتشر شده که گوینده مدعی می‌شود طالب‌های حاکم بر افغانستان در مقابل ۵۰،۴۰۰ کشور تا دندن امسال و آمریکایی که هرکس باطلش را می‌شنودن بخش می‌لرزد و شوروی و اروپا با آن امکانات، مقاومت کرده‌اند». طالبان نمونه صحابه در عصر حاضر است که مرگ را بیشتر از زندگی دوست داشتند. در دره‌ها و کوه‌ها زندگی کردند و پایبند عقیده بودند به‌خصوص سران‌شان!». طبق قانون نمی‌توان از ابراز نظر هر شخصی ممانعت کرد و این روحانی نیز در بیان عقیده خود مختار است، اما با توجه به تحولات جاری در منطقه و گسترش نسبی جریان‌های تکفیری، دفاع از این دست جریان‌ها از سوی برخی روحانیان اهل سنت و پاره‌ای رویکردهای افراطی تعدادی از روحانیون شیعه می‌تواند پیامدهای دیگری در پی داشته باشد که با مصالح ملی و حتی امنیت ملی منطبق نیست. چنین رویکردهایی ممکن است تبعاتی منفی در میان هم‌وطنان یا خلل در همبستگی و انسجام ملی ایجاد کند. دراین‌باره سخن بسیار است که مجال‌های این طرح آن نیست، اما به نظر می‌رسد در این خصوص خوب است تدبیری اندیشیده شود.